

La rúbrica com a estratègia de *feedback*

La rúbrica en l'avaluació formativa

Índex

1. El <i>feedback</i> a la UOC	2
2. Què ha de contenir un bon <i>feedback</i>	3
3. La rúbrica com a instrument de <i>feedback</i> formatiu	5
3.1 Què és una rúbrica i com es construeix	5
3.2 Com s'ha d'implementar la rúbrica perquè resulti formativa	9
3.3 Com s'ha de personalitzar, a Canvas, el <i>feedback</i> que aporta la rúbrica	10
4. Conclusions	11

eLearning
Innovation
Center

Universitat Oberta
de Catalunya

La rúbrica com a estratègia de *feedback*

1. El *feedback* a la UOC

El *feedback* és un element clau de l'acció educativa. A la UOC l'entensem com un procés **dialogic** i amb caràcter **formatiu**, és a dir, que qui elabora i ofereix el *feedback*,¹ ho fa de manera que el *feedback* ajudi realment l'estudiant a **millorar els seus aprenentatges**. D'aquesta manera, el *feedback* ha de contribuir a fer possible que l'estudiantat reflexioni sobre el seu aprenentatge identificant què ha fet bé i què no, sobre què pot fer per millorar i sobre com pot implementar aquestes millores.²

“El *feedback* a la UOC és formatiu i, en conseqüència, requereix que l'estudiantat adopti un rol actiu al llarg del procés. És a dir, l'estudiantat no és un mer receptor del *feedback*, sinó que les valoracions i les propostes que rep l'han d'interpel·lar, i han de promoure que incorpori millores en el seu aprenentatge (i en l'activitat en curs o les futures).”

Site del *feedback*

Hi ha diverses estratègies, documentades per la recerca i la literatura, que es poden aplicar a l'hora d'oferir *feedback* a l'estudiantat. Una és la rúbrica, que és en la que ens centrarem en aquest document. Abans, però, és important aturar-nos a considerar que, més enllà de l'estratègia de *feedback* que es triï, convé tenir en compte com ha de ser el *feedback* perquè resulti útil als estudiants i els ajudi a aprendre.

¹ Acostuma a fer-ho el professorat, però també poden ser els companys i companyes, és a dir, altres estudiants.

² Font: [pàgina sobre el *feedback*](#).

2. Què ha de contenir un bon *feedback*

Quan elaborem *feedback* per compartir-lo amb els estudiants, hem de tenir present que un bon *feedback* (és a dir, formatiu) ha de contenir, com a mínim, el següent:

- Ha de **reconèixer els aspectes ben resolt**s per l'estudiant.

Identificar, de manera clara i específica, què ha fet bé té un fort impacte motivador i ajuda a consolidar bones pràctiques d'aprenentatge. Aquest reconeixement ha d'estar alineat amb els criteris d'avaluació i amb els objectius de l'activitat, per tal de donar valor real als encerts.

- Ha d'**indicar i explicar els aspectes que no s'han resolt correctament**.

No n'hi ha prou d'assenyalar errors. **Cal explicar-los i argumentar** per què alguns criteris no es consideren assolits, i vincular-los a les competències o als resultats d'aprenentatge previstos. Aquesta explicació transforma l'error en una oportunitat de reflexió i fa que l'estudiant entengui el sentit de la millora.

- Ha d'incloure **preguntes, suggeriments i/o orientacions que promoguin la millora** del producte i l'aprenentatge, de manera que es fomentin l'autoreflexió i l'acció de l'estudiant.

No es tracta únicament de corregir, sinó també, i sobretot, de donar eines perquè l'estudiant pugui identificar com progressar de manera adequada i el més autònoma possible a partir del *feedback* que li oferim. Aquest enfocament comporta un grau més alt d'implicació i de responsabilització en el mateix procés d'aprenentatge per part de l'estudiantat.

- És altament recomanable que el *feedback* inclogui, també, suggeriments i/o orientacions que ajudin a la **transferència**, l'**aplicació pràctica** i/o la **connexió amb altres continguts o situacions** que puguin ser rellevants per a l'estudiant actualment i/o en el futur.

A continuació, es presenta un exemple amb els tipus de contingut que cal tenir en compte per a l'elaboració d'un bon *feedback* (vegeu la taula 1):

Taula 1. Exemple de tipus de contingut que hauria de tenir un bon *feedback*.

● Identificació dels aspectes positius	● Identificació dels errors i/o omissions	● Explicació dels errors i/o omissions	● Orientació o suport per millorar
<i>"Has [verb] / El treball mostra/etc. [explicació breu d'allò que ha fet correctament]."</i>	<i>"Has obtingut/assolit [puntuació o conseqüència] perquè [descripció clara de l'error detectat]."</i>	<i>"Recorda que aquest concepte/procediment es refereix a... [explicació breu de la norma, criteri o model correcte]."</i>	<i>"Si en tens cap dubte, et recomano revisar/consultar... [recurs, enllaç, guia o activitat], així podràs aplicar-ho més bé en activitats futures."</i>

Seguidament, es presenten quatre exemples de *feedback* en què l'estudiant ha fet una referenciació bibliogràfica incorrecta (vegeu la taula 2):

- El primer comentari es fa de manera incorrecta (●).
- Al segon comentari, hi falta informació que expliqui com s'hauria de fer correctament (●).
- El tercer és un bon *feedback* que segueix la plantilla anterior (●): identifica l'error, explica com fer bé la referenciació i, a més, aporta un enllaç perquè l'estudiant el pugui consultar en cas de dubte en properes activitats.
- Al quart es mostra un exemple de *feedback* en què, a més d'incorporar tots els aspectes anteriors, s'aporta un comentari positiu de la resposta de l'estudiant a l'activitat (●).

També s'han especificat els quatre apartats del *feedback* segons els colors indicats a la taula 1.

Taula 2. Exemples de *feedback* segons la seva qualitat.

Qualitat del <i>feedback</i>	<i>Feedback</i> d'exemple	Què aporta aquest <i>feedback</i> ?
	<i>L'apartat de bibliografia no és correcte. Cal revisar-la.</i>	No concreta l'error. Tampoc ofereix cap orientació per millorar. Pot generar frustració en l'estudiant.
	<i>La bibliografia no segueix l'estil APA, tal com es demana. Caldria revisar l'ordre dels elements i el format de les referències.</i>	El docent informa del problema i esmenta l'estil correcte, però no detalla l'error ni ofereix cap suport o orientació per a la millora.
	<i>La bibliografia presentada conté alguns errors en l'estil de citació APA. Per exemple, l'any de publicació hauria d'anar entre parèntesis després del nom de l'autor, i les referències han d'estar ordenades alfabèticament. Et recomano consultar aquesta guia de citació per revisar els criteris i aplicar-los correctament en activitats futures.</i>	El docent explica l'error i com corregir-lo, i proporciona un recurs que fomenta la millora i l'autonomia de l'estudiant en situacions futures.
	<i>El treball mostra una bona selecció de fonts actuals i pertinents, especialment pel que fa a l'ús d'articles acadèmics recents. La bibliografia presentada conté alguns errors en l'estil de citació APA. Per exemple, l'any de publicació hauria d'anar entre parèntesis després del nom de l'autor, i les referències han d'estar ordenades alfabèticament. Et recomano consultar aquesta guia de citació per revisar els criteris i aplicar-los correctament en activitats futures.</i>	A part d'indicar els errors, explicar-los i proporcionar recursos o qüestions de millora, també destaca, de manera clara, els punts forts i els encerts que l'estudiant ha incorporat en l'activitat.

Finalment, cal tenir en compte que, juntament amb el contingut del *feedback*, és important considerar el **moment** en què s'ofereix, així com el **temps** que es donarà a l'estudiant perquè pugui treballar en la millora a partir del *feedback* rebut. Aquest ha de ser prou oportú per afavorir que l'estudiant pugui **autoregular** el seu aprenentatge i pugui **incorporar les orientacions de *feedback*, per exemple, lliurant una nova versió de l'activitat que incorpori les millores o que les pugui implementar en activitats o projectes posteriors.**

3. La rúbrica com a instrument de *feedback* formatiu

3.1 Què és una rúbrica i com es construeix

La rúbrica és una de les estratègies que es poden aplicar per oferir *feedback* a l'estudiantat. És un instrument que pren forma de graella o taula de doble entrada, i en la qual es descriuen o es defineixen criteris d'avaluació i nivells d'assoliment quant a l'activitat i els aprenentatges dels estudiants.

- Els **criteris d'avaluació** defineixen els aspectes clau que cal valorar, sovint relacionats amb competències o resultats d'aprenentatge esperats, i s'ubiquen a les files de la taula.
- Els **nivells d'assoliment** anomenen o descriuen diferents graus d'acompliment possibles respecte a cada criteri, i s'ubiquen a les columnes.
- Els **descriptors**, o definicions, especifiquen detalladament què implica cada nivell d'assoliment per a cada criteri.

El nombre de files de la rúbrica es correspon, doncs, amb els criteris que es volen avaluar, mentre que el nombre de columnes depèn dels graus d'assoliment que s'estableixin per al conjunt de l'activitat, els quals caldrà definir o descriure per a cada criteri, segons el context i els objectius d'aprenentatge establerts (vegeu la imatge 1).

CRITERIS D'AVUACIÓ		Assolit excel·lent	Assolit satisfactori	Assolit parcial	No assolit	NIVELLS D'ASSOLIMENT
	Estructura i claredat del discurs	Organitza el contingut de manera lògica i fluida; introdueix, desenvolupa i conclou els temes amb coherència i fluïdesa. Les idees estan connectades amb sentit al llarg de tot el discurs, la qual cosa permet que l'audiència tingui una comprensió elevada del que exposa.	Organitza el contingut de manera coherent seguint una estructura que facilita la comprensió del discurs. Les idees es presenten amb fluïdesa, la qual cosa permet que l'audiència entengui el contingut de manera eficient.	Organitza el contingut de manera poc ordenada i això complica la comprensió del discurs. Les idees es presenten amb poca fluïdesa, la qual cosa dificulta que l'audiència entengui el contingut del discurs.	Expressa les idees sense seguir una estructura clara i el discurs resulta confús o desordenat. S'obvien la introducció o les conclusions.	DESCRIPCIÓ D'UN CRITERI EN CADA NIVELL D'ASSOLIMENT
	Ús del llenguatge oral i recursos expressius	Utilitza un llenguatge clar, precís, inclúsiu i ajustat al context comunicatiu i periodístic, la qual cosa garanteix que les idees es transmetin de manera efectiva i entenedora. Empra recursos expressius (entonació, gesticulació, ritme, etc.) amb fluïdesa i naturalitat, i això contribueix a la dinamització i la coherència del discurs.	Utilitza el llenguatge i el vocabulari propis de l'àrea d'estudi. Empra recursos expressius (entonació, gesticulació, ritme, etc.) eficaçment. Comunica amb claredat.	Utilitza un llenguatge que no és propi de l'àrea o la disciplina d'estudi. Empra recursos expressius limitats (entonació, gesticulació, ritme, etc.). Comunica amb algunes interrupcions.	Fa un ús inadequat del llenguatge propi de l'àrea d'estudi i dels recursos expressius (entonació, gesticulació, ritme, etc.).	
	Control de la veu i la comunicació no verbal	Modula la veu adequadament i amb seguretat. Manté un contacte visual suficient i distribuït entre els diferents oients. Utilitza la gestualitat de manera adequada per reforçar el missatge que es transmet oralment.	Modula la veu adequadament. Manté contacte visual amb els oients i fa servir gestos amb regularitat, sense ser excessiu. El llenguatge no verbal és coherent amb el llenguatge verbal en una part important del discurs, però algunes vegades és ampliable o millorable.	Modula la veu amb alguna dificultat. El contacte visual o els gestos són limitats, una mica insuficients o, per contra, són lleugerament excessius, fet que provoca una certa distorsió. Part del llenguatge no verbal és coherent amb el llenguatge verbal, cosa que contribueix a fer-lo comprensible; en altres ocasions, no és coherent i confon.	Modula la veu amb molta dificultat, però es fa entendre. El contacte visual o els gestos són escassos, molt insuficients o, per contra, són excessius i provoquen distorsió en la comunicació. Les estratègies no verbals són poc coherents amb el llenguatge verbal, no contribueixen a fer-lo comprensible i, a més, confonen.	

Imatge 1. Exemple de rúbrica (en aquest cas, per avaluar l'expressió oral) i indicació de les seves parts principals.

Canvas disposa d'una eina integrada per a l'elaboració, la compartició i l'ús de rúbriques per a l'avaluació (vegeu la imatge 2). Aquesta funcionalitat permet vincular rúbriques directament a l'espai de lliurament de l'activitat, de manera que el professorat pot avaluar el lliurament amb la rúbrica al mateix espai, i l'estudiantat pot consultar la rúbrica des del mateix espai on ha de lliurar la seva resposta a l'activitat o repte.

The screenshot shows the Canvas rubric editor interface. On the left, there are labels pointing to specific parts of the form: 'TÍTOL DE LA RÚBRICA' points to the title field, 'RESULTAT D'APRENENTATGE' points to the 'Aplicar les TIC' checkbox, 'NIVELLS D'ASSOLIMENT DELS RESULTATS D'APRENENTATGE' points to the 'Assolit excel·lent / Logrado excelente' column, 'CRITERIS D'AVUACIÓ' points to the 'Ut enim' row, and 'COMENTARIS' points to the comment box. On the right, there are labels pointing to: 'NIVELL D'ASSOLIMENT COMPETENCIAL' pointing to the 'Punts' column, 'TÍTOL DE LA RÚBRICA' pointing to the 'Assolit excel·lent / Logrado excelente' column, 'PUNTUACIÓ' pointing to the 'Punts' column, and 'NIVELLS D'ASSOLIMENT' pointing to the 'Assolit excel·lent / Logrado excelente' column.

TÍTOL DE LA RÚBRICA	Team building					Punts	
RESULTAT D'APRENENTATGE	Aplicar les TIC	Supera el domini	Domini	Domini gairebé assolit	Per sota del nivell de domini	No hi ha proves	-/4 punts
NIVELLS D'ASSOLIMENT DELS RESULTATS D'APRENENTATGE	Assolit excel·lent / Logrado excelente	Assolit / Logrado	Assolit parcial / Logrado parcial	No assolit / No logrado			/5 punts
CRITERIS D'AVUACIÓ	Ut enim	Assolit excel·lent / Logrado excelente	Assolit / Logrado	Assolit parcial / Logrado parcial	No assolit / No logrado		/5 punts
COMENTARIS	Comentari						

Imatge 2. Parts d'una rúbrica a l'editor de Canvas.

A continuació, facilitem **dos recursos** que poden ser útils en el procés de construcció d'una rúbrica perquè aquesta incorpori els diferents elements que la conformen i esdevingui un instrument amb caràcter formatiu:

Per **construir una rúbrica**, pots consultar aquesta [guia](#) detallada.

Un cop l'hagis creada, aquesta [checklist](#) t'ajudarà a **valorar la teva rúbrica i a ajustar-la**, si és el cas.

3.2 Com s'ha d'implementar la rúbrica perquè resulti formativa

La rúbrica pot complir una funció doble en el procés d'avaluació:

- Funció **acreditativa**: la rúbrica permet al professorat assignar una qualificació al progrés assolit per l'estudiant en un moment determinat. Aquesta és, potser, la seva funció més coneguda.
- Funció **formativa**: orientada al progrés continu de l'aprenentatge de l'estudiantat, la rúbrica pot esdevenir un interessant **instrument d'autoregulació i millora** de l'aprenentatge. De fet, aquest és un dels potencials més grans de la rúbrica, però cal implementar-la d'una manera determinada per tal que aquesta funció es compleixi. Vegem-ho a continuació.

La graella que conforma la rúbrica ofereix una part de *feedback* que, tot i ser específica per a una activitat o repte, en realitat és genèrica, ja que és igual per a un conjunt d'estudiants. Per tal que la rúbrica esdevingui un instrument realment formatiu, no n'hi ha prou de construir-la, corregir a partir de la mateixa rúbrica i compartir-la a posteriori amb l'estudiant. Així doncs, cal que inclogui alguns aspectes importants que aportaran valor formatiu a la seva aplicació a l'aula, com ara:

- **Compartir la rúbrica amb l'estudiantat des de l'inici** del repte o activitat. Tenir disponible la rúbrica els ajudarà a fer-se una idea del que s'espera i a autoregular-se per assolir-ho: podran anar ubicant-se en els nivells d'assoliment, valorar com progressar cap a nivells superiors i plantejar dubtes que els puguin sorgir durant l'elaboració de la seva resposta a l'activitat, basant-se en el que els aporta la rúbrica.
- **Explicar la rúbrica** als estudiants en compartir-la amb ells: què és una rúbrica; quines funcions compleix i què volen dir; com s'entén cada un dels criteris i nivells d'assoliment que s'hi han establert; on la poden trobar, a l'aula; com la poden fer servir perquè els sigui útil durant el procés de resolució del repte o activitat (per saber i entendre què se'ls està demanant i què s'espera d'ells i d'elles, per autoavaluar-se i autoregular-se en qualsevol moment del procés...), i també, després, en rebre el *feedback* i la qualificació corresponents.
- **Planificar un temps i un espai** en l'assignatura perquè l'estudiantat pugui llegir la rúbrica i, si no l'entén, pugui preguntar.
- **Completar el *feedback* genèric** que aporta la rúbrica **amb un comentari de *feedback* personalitzat**, per a cada criteri d'avaluació, en el qual es relacioni allò que es descriu al nivell d'assoliment en què s'ubica l'estudiant amb la seva resposta a l'activitat. Aquest comentari

hauria de considerar els tipus de contingut que cal incloure per a la construcció d'un bon *feedback* (vegeu l'apartat 2).

3.3 Com s'ha de personalitzar a Canvas el *feedback* que aporta la rúbrica

La rúbrica de Canvas disposa d'un espai específic per introduir comentaris personalitzats per a cadascun dels criteris o resultats d'aprenentatge avaluats (vegeu la imatge 3). Aquests comentaris permeten a cada estudiant explicar el seu assoliment en relació amb el que se li demanava en el repte o activitat, detallar i justificar les decisions preses per a cada criteri, augmentar la transparència i la reflexió del procés, i anticipar-se a possibles dubtes o interpretacions errònies que li puguin sorgir en rebre la devolució.

Rúbrica

Tradicional

Puntuació de l'instructor 13 punts

Rúbrica A1

Criteris	Supera el domini	Domini	Domini gairebé assolit	Per sota del nivell de domini	No hi ha proves	Punts
Identifica senyals i ... Identifica senyals i indicadors de canvi en contextos personals i professionals visualitza la descripció llarga Llindar: 3 punts	5 punts	3 punts	2 punts	1 punt	0 punts	--/5 punts

Comentari

Has demostrat una comprensió sòlida de la competència treballada: ets capaç d'identificar senyals i indicadors de canvi en contextos personals i professionals amb criteri i sentit. La teva anàlisi és clara, i l'ús d'exemples reals aporta coherència al discurs. Per continuar avançant cap a un nivell de superació del domini, et recomano explorar contextos més diversos i aprofundir encara més en l'anàlisi crítica dels indicadors observats. Això et permetrà afinar encara més la teva capacitat d'aplicació pràctica i extrapolació a nous entorns.

Suprimeix

Feedback personalitzat del Resultat d'Àprenentatge (RA)

Observació d'indicadors	Assolít excel·lent	Assolít suficientment	Gairebé assolit	No assolit	
visualitza la descripció llarga Llindar: 3 punts	Recull com a mínim tres indicadors de canvi, diferenciats per context, i els acompanya amb exemples que expliquen com s'han manifestat. De 4.1 a 5 punts	Identifica dos indicadors clau i els contextualitza amb exemples de situacions reals pròpies o conegudes. De 2.1 a 4 punts	Describeu només un indicador sense connexió clara amb cap exemple o situació concreta De 1.1 a 2 punts	No identifica indicadors de canvi o ho fa sense cap exemple o explicació. 1 punt	4 /5 punts

Comentari

Has identificat correctament dos indicadors de canvi i els has sabut contextualitzar amb exemples significatius. Tot i que el treball mostra una bona comprensió del concepte, podries enriquir l'anàlisi afegint més diversitat de contextos o aprofundint una mica més en com s'han manifestat els canvis. Et convido a explorar més exemples per assolir un nivell d'excel·lència.

Suprimeix

Feedback personalitzat del Criteri d'Avaluació

Imatge 3. Exemple de rúbrica a Canvas amb *feedback* personalitzat als comentaris.

Això permet no només oferir una retroalimentació general, sinó també detallar a l'estudiant els aspectes concrets que ha de millorar i orientar-lo sobre com fer-ho, de manera que es personalitza el procés d'avaluació. És important, doncs, que aquests comentaris de *feedback* personalitzats incorporin les millores que han de permetre a l'estudiant avançar en els graus d'assoliment que preveu la rúbrica. En aquest sentit, si prenem com a referència l'explicació feta a l'apartat 2, podríem dir que, si la rúbrica està ben elaborada, incorporará la informació identificada amb color **verd**, així com la de color **vermell** i la de color **taronja**, en la descripció dels nivells d'assoliment per a cada criteri, però no incorporará la de color **blau**, que és **la de millora**. Assegura't, doncs, que la incorpores en aquests comentaris de *feedback* personalitzat.

Aquesta combinació és especialment útil, perquè permet centralitzar tot el *feedback* en un mateix espai i vincular-lo directament a un criteri d'avaluació o un resultat d'aprenentatge concret de la rúbrica d'avaluació, amb la qual cosa s'aporta més context i significat al *feedback*.

4. Conclusions

La rúbrica, implementada seguint les orientacions que s'ofereixen al llarg d'aquest document i a la guia facilitada per elaborar-la, ajuda a garantir que els criteris d'avaluació siguin transparents, comprensibles i útils, tant per al professorat com per a l'estudiantat. A més, sempre que es comparteixi amb els estudiants des de l'inici de l'activitat i es vetlli perquè n'entenguin el contingut i el sentit, també esdevé un potent instrument d'autoavaluació i autoregulació al llarg del procés d'aprenentatge.

La combinació de la rúbrica amb comentaris específics per a cada criteri crea un *feedback* més personalitzat, significatiu i accionable, tant per a l'estudiant com per al professorat, amb la qual cosa es contribueix a un procés d'aprenentatge i d'avaluació més útil per a ambdós.